

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 17. junija 1891.

O b s e g : Razne reči. — Krompirjevo škropljenje. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

— Obĉni zbor c. kr. kmetijske druŹbe Kranjske bil je v ĉetrtek dne 11. junija t. l. v dvorani mestne hiše v Ljubljani in je trajal od $\frac{1}{2}$ 9 do $\frac{1}{4}$ na 2 popoldne. Navzoĉnih bilo je nad 80 ĉlanov, in ako se preudari, da se je pred nekoliko leti komaj toliko druŹabnikov zbralo, da je bil zbor sklepĉen, mora se radostno povdarjati, da se je zanimanje za velevaŹno druŹbo zdatno povikšalo. Zborovanje otvoril je druŹbeni predsednik ces. svetnik Murnik in potem s primernimi besedami pozdravil preĉastitega gospoda deŹelnega predsednika barona Winkler-ja, zastopnika deŹelnega odbora gosp. deŹelnega odbornika Detelo, gospoda Źupana deŹelnega stolnega mesta Petra Grassellija, gosp. c. kr. vladnega svetnika J. Dralko in koneĉno vse ĉlane s klicem: Dobro došli! V zadnjem obĉnem zboru dne 30. oktobra 1890 omenja predsednik, da se je spominjal deŹelnega zakona o povzdigi reje goveje Źivine. Zdaj je uŹe tudi izdana izvršilna naredba, ali ker bi se letos zakon zaradi pomankanja bikov plemenjakov ne mogel tako strogo zvrševati, kakor to zahteva stvar, ako se hoĉe v resnici reja goveje Źivine pospeševati, nasvetoval je glavni druŹbeni odbor, da bi se zakon še v prihodnje leto v vsem svojem obsegu strogo izvrševati zaĉel. Do prihodnjega leta priredili bodo kmetovalci sami precej plemenjakov, drugi jih bodo nakupili in pripeljalo se jih bode pa iz drugih deŹela uŹe letos precej, ker je sl. deŹelni zbor v ta namen dovolil 4000 gld. podpore in ni dvombe, da bode tudi vis. c. kr. poljedelsko ministerstvo dovolilo nad 2000 gld. podpore. Ker se je nadejati, da ti podpori tudi prihodnje leto ne bosta vsahnili, bode uŹe toliko plemenjakov v deŹeli, da se bode loŹej strogo izvrševal zakon, kakor bi se to moglo letos storiti. DruŹbeni predsednik ob-

Źaluje, da ne more tako ugodno poroĉati o drugem tudi v zadnjem zboru uŹe omenjenem deŹelnem zakonu o doneskih k troškom del za osuševanje barja. Nadeja se pa, da se bodo ovire kmalu odstranile in da vender uŹe jedenkrat doseŹe Kranjska to, za kar se uŹe toliko in toliko let trudi. Glavni odbor je v zmislu § 26. druŹbenih pravil ustanovil tudi drugi samostalni odsek, namreĉ ribarski, kateri tudi uŹe na podlogi ribarskega zakona z dne 18. avgusta 1888. l. in izvršilne naredbe z dne 9. junija 1890 deluje. Predsednik potem v svojem govoru še omenja letine 1890. l., nadlog vinarstva: trtne uši in strupene rose, kupĉije z Źivino, udeleŹbe kmetijske in gozdarske razstave na Dunaji v 1890. l. in na njej razstavljalcem priznanih odlikovanj; prosi, da bi druŹabniki ohranili spominu lani umrle druŹabnike, katerih imena prebere in se še spominja dveh odliĉnih ĉlanov druŹbe, katera je ena letos izgubila. Dne 30. oktobra 1890 izvoljeni ĉastni ĉlan, gosp. deŹelni glavar dr. Josip Poklukar, zatisnil je dne 17. marca 1891. leta za veĉno svoje oĉi, in dne 27. marca 1891. l. umrl je ĉastni ĉlan, prevzvišeni gosp. Fran grof Meran, sin prvega pokrovitelja kmetijske druŹbe kranjske, Njega ces. visokosti, nepozabljivega pokojnega nadvojvode Ivana. Po mislih druŹbenega predsednika je zadnje in letošnje leto za c. kr. kmetijsko druŹbo tudi zaradi tega posebno pomenljivo, ker se je ustanovilo mnogo podruŹnic in se jih nekoliko še ustanavlja. Ustanovile so se podruŹnice: Begunje na Gorenjskem, Breznica, Ārnornelj, Dobropolje, Grahovo, Horjul, Litija, Menišija, Stari Trg pri LoŹu, Št. Vid nad Ljubljano, Tuhinj, ustanavljajo se pa: Hrenovice, Vremska Dolina, ŹuŹemperk, Sv. KriŹ pri Litiji, Škofja Loka in TrŹiĉ; tedaj bode novih podruŹnic, ko se zadnje koneĉno ustanove, 17. S klicem: Bog daj, da bi vedno bolj in bolj napredovala druŹba v korist zemljedelstva, izreka predsednik

željo, da bi tudi sklepi današnjega zbora obrodili dober sad.

Deželni predsednik gosp. baron Winkler izjavi, da ga veseli videti na občnem zboru toliko veljavnih mož, katere v imenu vlade presrčno pozdravlja. Mnogobrojna udeležba je dokaz, da se širi zanimanje za kmetijstvo. Vlada se bode zanimala za razprave občnega zbora in sklepe tudi na merodajnem mestu podpirala.

Deželni odbornik gosp. Detela se zahvaljuje za prijazni pozdrav in zatrjuje, da bode deželni zastop zmerom pospeševal interese kmetijstva, ki je najmočnejši steber države.

Gosp. župan Grasselli pozdravlja zbor v imenu stolnega mesta, katerega dvorana je kmetijski družbi vselej za nje zborovanje na razpolago. Veseli ga, da se je sešlo toliko veliko članov družbe, in izreka željo, da bi se koristi poljedelstva pospeševale poleg koristi meščanstva.

Tajnik g. Gustav Pirc je nato poročal o delovanju glavnega odbora v l. 1890. Ker hočemo o tem v prihodnjem listu obširneje poročati, kakor tudi v poročilu g. odbornika Lenarčiča o računih, g. odbornika Šiške o premembi enega paragrafa pravil, g. odbornika Ogorelca o oddaji drevja, omenjamo zdaj le še, da je bil g. knezoškofijski tajnik Josip Šiška zopet in na mesto umrlega gosp. dr. Poklukarja gosp. Janko Žirovnik, nadučitelj v Šent Vidu nad Ljubljano, na novo za odbornika izvoljen. Za preglednike računov izvolil je občni zbor gg. Dragotina Žagarja, deželnega blagajnika, in Frana Trilerja, deželnega knjigovodstva oficijala. Na predloga glavnega odbora, katera je utemeljeval g. tajnik Pirc, izrekel se je občni zbor, da se da A. Rovanu na Colu za vspešno delovanje pri pogozdovanji notranjskih goličav pohvalno pismo in da se izdajatelj gospodarskih listov na Dunaji g. Hitschmann zaradi zaslug za kmetijsko literaturo imenuje za dopisujočega člana družbe.

Na konci obravnav poročal je nadučitelj Ribnikar o pospešitvi šolskega vrtnarstva, in ko sta se njegova stvari primerna predloga vzprejela, se je občni zbor zaključil.

Razne reči.

* Kokoši, ki pridno jajca neso, spoznaš po tem, če imajo greben in podbradek temno škrlatasta. Kolikor temnejša je ta barva, toliko pridnejša je kokoš. Tudi ušesa so znamenja, in sicer je kokoš toliko boljša, kolikor bolj bela so ušesa. Pri tej priliki bodi omenjeno, da kokoš le tedaj pridno jajca nese, ako jej h krmi pridevaš dovolj apnenega peska, stare malte ali stolčenih jajčnih lupin.

* Gnojnica nam rabi kaj dobro za odpravljanje mahu lišaja, mrčesov in njih zalege po sadnem drevju, ako namažemo ž njo drevje spomladi.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

225.

Opij v Kitajskeji. Opij v svetskeji trgovini. Sestavine opija, in delovanje teh sestavin.

Opij je, kakor smo že omenili, mlečni sok, ki iz maka leze, no on ni v kemijskem pogledu jednostavno telo. V njem so do sedaj našli 15 raznih strupenih teles. Vsako to telo se daje iz opija izločiti, in mnogo te sestavine se v tvornicah iz njega tudi jemlje. Ta telesa se zovejo: morphin, codein, narcotin, narcein, papeverin, thebain i. t. d.

Morphin ali Morhium je najznamenitejša sestavina opijeva, katera se danes mnogo v zdravilstvu upotreblja. V opiju ga je največ, in to po priliki 10 odstotkov. Morphin nima vonja, a okusa je grenkega. V malej množini uspava človeka in umiruje živce, a v večji množini deluje kot zelo močen strup.

Codein je vrlo podoben morphinu, samo je brez okusa, in ga tudi v zdravilstvu upotrebljajo. V malej množini napravlja lahko spanje, večja množina pa je nevarna.

Narcotin je slabjši strup od morphina in codeina. On človeka najpreje razdraži, a potem v spanje zaziblje. Podoben mu je narcein, ki človeka zelo omamlja. Papeverin deluje na človeka še le čez dalje časa in ga v spanje zaziblje. Thebain naredi, da mišice otrpnejo, in od vseh ostalih sestavin opija more najpreje umoriti človeka in žival. Kakor ta, tako tudi ostala telesa v opiju delujejo različno na ustroj človeški, a oni nenavadni in čudni učinek opija izvira od skupnega in obenem različnega delovanja pojedinih sestavin.

226.

L u č.

Kako lepo, raznolično življenje se je nastanilo na naši zemlji! In kje je izvir temu življenju? Solnce je to, njegova svetloba in toplina. Brez solnčne svetlobe, brez solnčne toplote bi se v pustino spremenila naša zemlja, izumrlo bi življenje na njej. Svetloba in življenje sta tako ozko spojena, da si jedno brez drugega pomisliti ne moremo. Kedar solnce zaide, spravi se malone vse življenje k počitku, da se zjutraj okrepljeno loti zopet dela. Tako dela rastlinstvo, tako dela skoro vse živalstvo, jedini človek se upira temu prirodnemu zakonu. Prekratek mu je dan za življenje, on ga s silo vse dalje in dalje razmiče. Ali ne dela tega človek zato, ker mu narava to zahteva, temveč potreba ga sili na to. Borba je to za obstanek, velé. Človečanstvo se množi in širi, vsak dan je človeku težje, da si dobiva kruha. Silne zahteve časa hočejo, da ga zaduše, tako se kopicijo, a on sili in otepa, da jih more premagati, da si